

WETMAN

Ohranjanje in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji – WETMAN

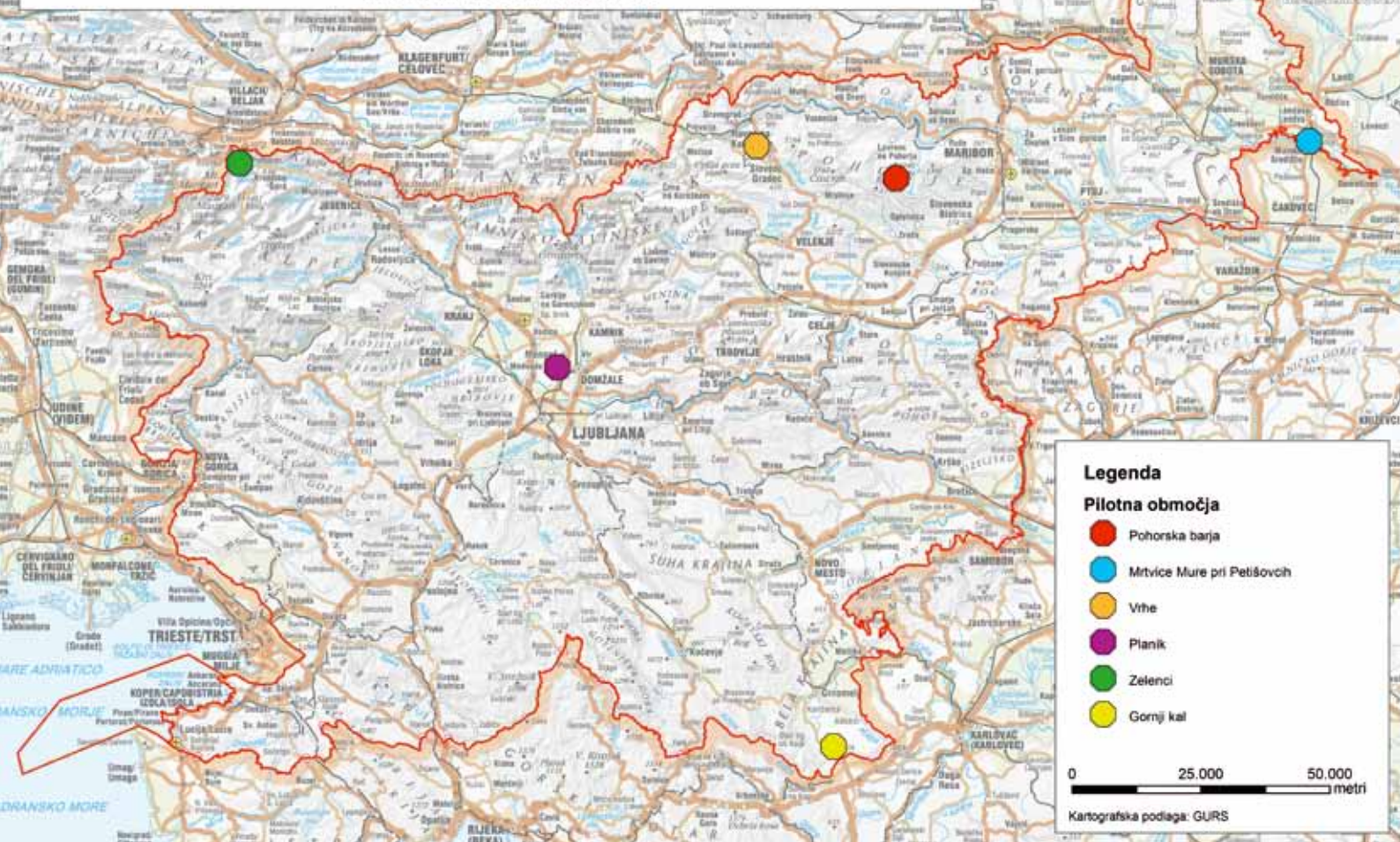
LIFE 09NAT/SI/000374

PROJEKT LIFE+ WETMAN

VARSTVO IN UPRAVLJANJE SLADKOVODNIH MOKRIŠČ V SLOVENIJI

KARTA PILOTNIH OBMOČIJ

MOKRIŠČA

Mokrišča so predeli, kjer tla občasno ali stalno prekriva voda. To so močvirja, barja, šotišča in ostale vodne površine naravnega ali umetnega nastanka, s stoječo ali tekočo vodo. Voda je lahko sladka, polslana ali slana. Tu najdemo rastline in živali, ki za svojo rast in razmnoževanje potrebujejo vodo ali vlažno prst.

Mokrišča pokrivajo slaba dva odstotka površine Slovenije. Naša največja in najzanimivejša mokrišča so Ljubljansko barje, Cerkniško jezero, Sečoveljske soline, Zelenci, barja na Pohorju in Pokljuki, mrtvice in logi ob Muri, Krakovski gozd, Dobrava in Jovsi ob Sotli pa tudi Škocjanske jame. A to so le največja in najbolj poznana. Večina slovenskih mokrišč pa je majhnih, zato so še toliko bolj ranljiva.

Mokrišča so izredno pomembna: vplivajo na dinamiko vode v pokrajini, preprečujejo sušo in erozijo, čistijo vodo in zrak, vplivajo na vremenske razmere ter so prava zakladnica biotske raznovrstnosti.

A ljudje na mokrišča pogosto gledamo kot na nepomemben, odvečen, manj vreden del narave. Zato so bila v preteklosti številna mokrišča izsušena, zasuta ali drugače uničena. V drugi polovici 19. stoletja smo na ta način v Sloveniji izgubili več kot 40 % mokrišč. Z izginjanjem mokrišč izginja tudi življenjski prostor rastlinskih in živalskih vrst, vezanih na mokrišča in s tem le-te postajajo ogrožene.

Zmanjševanje biotske raznovrstnosti pa ni edina posledica izsuševanja mokrišč - izgubljam tudi druge ekosistemske usluge, ki nam jih nudijo mokrišča.

PROJEKT

Cilj projekta **Ohranjanje in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji - WETMAN** je obnova in izboljšanje stanja šestih slovenskih mokrišč, ki so opredeljena tudi kot območja Natura 2000. To so Pohorska barja, Zelenci, mrtvice Mure pri Petišovcih, območja Planik, Vrhe in trije kali v Beli krajini (Gornji kal, Krivače in Kršeljivec). Območja predstavljajo različne tipe mokrišč (visoka in nizka barja, mrtvice, kali, mokrotni in poplavni travniki), ki v preteklosti niso bila ustrezno vzdrževana.

Projekt bo potekal od 1. 2. 2011 do 1. 2. 2015. Projekt financira naravovarstvena akcija na posameznih pilotnih območjih. Z izvedbo le-teh in z vzpostavitvijo trajnostnega upravljanja pilotnih območij bomo pomembno prispevali k ohranjanju mokrišč v Sloveniji.

Projekt WETMAN (LIFE 09NAT/SI/000374) se izvaja s prispevkom LIFE + finančnega inštrumenta Evropske skupnosti.

PROJEKTNA PILOTNA OBMOČJA

POHORJE je pogorje v severovzhodnem delu Slovenije, sestavljeno pretežno iz silikatnih kamnin. Zaradi neprepustnih tal voda pogosto zastaja, posledica tega so značilna šotna barja z majhnimi jezeri, ki so mestoma obdani s šotnimi smrekovimi gozdovi. Projektno pilotno območje je sestavljeno iz dveh zaokroženih enot: povezano širše območje Lovrenških jezer in Ribniškega barja ter območje med Črnim jezerom na južnem delu in Klopnovrškimi barji na severnem delu.

ZELENCI so mokrišče pri Podkorenu na Gorenjskem, poznano kot izvir Save Dolinke. Tu najdemo tako jezercica z brbotajočimi podvodnimi izviri, vodna okna in meandrirajočo strugo Save Dolinke kot prehodno in nizko barje.

MRTVICE MURE PRI PETIŠOVCIH so del poplavnega območja ob reki Muri, naši največji reki z nižinskim značajem. Ob Muri so še ohranjeni poplavni gozdovi, stranske struge in mrtvice, ter obsežnejši kompleksi vlažnih travnikov. Terenske aktivnosti se bodo izvajale na treh mrtvicah: Nagy Parlag, Petišovskem jezeru (Csiko Legelo) in na Muriši.

Projektno pilotno območje **GORNJI KAL** leži v južnem delu Bele krajine in zajema tri kale z vmesnimi njivami, travniki, sadovnjaki in gozdnimi površinami. Od zahoda proti vzhodu si sledita kal Krivače in Gornji kal, medtem ko je kal Kršeljivec na skrajnem vzhodu območja trenutno suh in zaraščen. V preteklosti je bilo skoraj v vsaki belokranjski vasi prisotnih več kalov,

predvsem za potrebe napajanja živine in pranja perila, danes pa je pomembna predvsem njihova naravovarstvena funkcija.

PLANIK je zamočvirjena kraška uvala ob vznožju Dobenega (v bližini Mengša). V dolino pritekajo trije potoki, eden od njih je ponikalnica Ručigajev studenec. Voda se v začetku doline zbira v mokrišču, nizkem barju. V okolici mokrišča so ekstenzivni mokrotni travniki in gozd.

V zaselku **VRHE** pri Slovenj Gradcu je v gozdu ob povirju Selčnice več manjših močvirnih površin. Večji del območja porašča močvirnat gozd, na manjših čistinah pa zaradi zastajanja vode gozd ni razvit. Tu prevladuje značilna nizko-barjanska združba.

KAJ PRINAŠA PROJEKT WETMAN

Ljudje smo številne mokrotne travnike in mokrotne gozdove v preteklosti izsuševali, da bi povečali kmetijsko pridelavo in izboljšali gozdarstvo. Spremembe v vodnem režimu so privedle tudi do zaraščanja z grmovnimi vrstami, ki počasi prehajajo v gozd. Na projektnih pilotnih območjih bomo izboljšali stanje mokrišč, in s tem pripomogli k ohranjanju osnovnih funkcij mokrišč, ki jih ta zagotavljajo za naravo in človeka. S tem bomo izboljšali pogoje za življenje ogroženih živalskih in rastlinskih vrst.

Najbolj zahtevna akcija na terenu bo izboljšanje hidroloških razmer. Izboljšani hidrološki pogoji bodo prispevali tudi k zmanjšanju zaraščanja projektnih območij v prihodnje.

Z izgradnjo pregrad na iztočnih kanalih načrtujemo izboljšanje vodnega režima na Klopnovrških barjih, barjih Javorskega vrha in Lovrenških barjih na Pohorju. S tem se bo izboljšalo stanje aktivnih in prehodnih barj ter življenjskega prostora ptic ruševca in divjega petelina.

Na Zelencih bomo obnovili zasuto rečno strugo z namenom povrnitve nekdanjega hidrološkega režima. Zgradili bomo prodni zadrževalnik na Čošeljnovem grabnu, in s tem zmanjšali nadaljnje zasipavanje Zelencev.

Na pilotnem območju Gornji kal bomo sanirali zasuti kal Kršeljevec ter izboljšali stanje kalov Krivača in Gornji kal z namenom izboljšanja življenjskega prostora želve močvirske sklednice.

Dele mrtvic Mure pri Petišovcih bomo poglobili in s tem izboljšali življenjske pogoje za ribo veliko senčico, želvo močvirsko sklednico, dvoživki nižinskega urha in velikega pupka ter kačjega pastirja dristavičnega spreletavca.

Zaradi poslabšanih razmer na območjih (izsuševanje, opuščanje rabe) se mokrišča še hitreje zaraščajo, zato bomo na vseh pilotnih območjih odstranjevali zarast.

Na projektnih območjih Planik in Vrhe načrtujemo odstranitev dreves in grmovja z rastišča ogrožene orhideje Loeselove grezovke, kar bo skupaj z izboljšanjem hidroloških razmer pripomoglo k ohranjanju mokrotnih travnikov, ki so rastišče tudi drugih ogroženih rastlin.

Reke, rečne mrtvice in kale je človek v preteklosti poselil z invazivnimi tujerodnimi vrstami (ribami, plazilci), ki se uspešno množijo, s tem pa ogrožajo domorodne vrste, saj se z njimi borijo za hrano in življenjski prostor. V projektu bomo ozaveščali o nevarnostih, ki jih tujerodne vrste prinašajo za naravo.

Na območju Gornjega kala in mrtvicah Mure pri Petišovcih bomo izlovili za območji tujerodne vrste rib.

Dolgoročno ohranjanje mokrišč bomo zagotovili z vključitvijo smernic za upravljanje pilotnih območij v sektorske načrte (Gozdnogospodarski načrti, Ribiško in lovsko gojitveni načrti, Načrti upravljanja voda). Projekt bomo izvajali v sodelovanju z lastniki zemljišč in lokalnim prebivalstvom.

Vse več ljudi se odloča, da svoj prosti čas preživijo v naravi. Možnosti je veliko. Nekatere so bolj primerne (pohodništvo), druge pa manj. Vožnje s štirikolesniki in sanmi na motorni pogon, pa tudi intenzivno nabiranje gozdnih sadežev (borovnice, maline in gobe) lahko neposredno uničuje naravne življenjske prostore različnih vrst ali pa moti živali pri gnezdenju, prehranjevanju ali razmnoževanju.

Z usmerjanjem obiskovalcev (izgradnja pešpoti na Zelencih in na Pohorju) preko delov območja bo preprečen negativen vpliv turizma na tarčne vrste in življenjske prostore.

Ozaveščenost o pomenu mokrišč je precej nizka, zato bomo izpeljali številne akcije za informiranje in ozaveščanje, med katerimi bo tudi izdelava dokumentarnega filma.

Vodilni partner projekta je

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

Partnerji projekta so:

INŠTITUT
ZA VODE
REPUBLIKE
SLOVENIJE | Institute
for Water of
the Republic
of Slovenia

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Zavod za
ribištvo
Slovenije

OBČINA
RUŠE

OBČINA
KRANJSKA GORA

Sofinancerji projekta so:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Občina Črnomelj, Občina Zreče, Mestna občina Maribor, Občina Slovenska Bistrica,
Mestna občina Slovenj Gradec in Občina Lovrenc na Pohorju.

Izdal: Zavod RS za varstvo narave

Zbrala in uredila: Mateja Nose Marolt

Slike: Matjaž Bedjanič, Nika Debeljak Šabec, Lojze Gluk, Janez Gregori, Jurij Gulič, Barbara Kink,
Dušan Klenovšek, Janez Mihael Kocjan, Aleksander Koren, Tomaž Mihelič, Metod Rogelj,
Sonja Rozman, Matej Simčič, Andreja Slameršek, Sebastjan Štruc ter arhiv projekta WETMAN.

Oblikovanje in tisk: Birografika Bori

Naklada: 3000 izvodov

November 2011

www.wetman.si

*Brošuro smo izdali v okviru projekta »Ohranjanje in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji – WETMAN«
(LIFE 09NAT/SI/000374) s prispevkom LIFE+ finančnega instrumenta Evropske skupnosti.
Besedilo ne izraža nujno pogledov Evropske komisije.*